

N:o 206.

Af herr **C. A. Lindhagen** m. fl., *med förslag till lag angående förekommande af vanhäfd å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne.*

Vid förra riksdagen framlades af Kungl. Maj:t förslag till lagar rörande arrende af och vanhäfd å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne. Förslagen voro till sitt hufvudsakliga innehåll hämtade från Norrlands-kommitténs betänkande, i hvilket dylika lagar utgjorde ett led i en kedja af förslag.

Uti Riksdagen väcktes åtskilliga motioner, syftande att å ena sidan göra lagarne effektivare och å andra sidan minska deras verksamhet. Lagutskottet stod afgjort på de senare motionärernas sida. Men Första Kammaren gick ändå längre åt samma håll. Den förkastade alldeles vanhäfdslagen samt förtunnade ytterligare lagutskottets magra hemställan om arrendelagen. Ett sammanjämningsförslag i den senare frågan misslyckades, och så föll hela saken för den gången.

Uti trontalet vid detta års riksdag förbehådas ett nytt förslag till arrendelag, men ingenting mera. Af det till högsta domstolen remitterade förslaget kan man inhämta, att den tillämnade propositionen är afsedd att i arrendefrågan intaga i hufvudsak Första Kammarens förenämnda ståndpunkt. Förslaget är ytterligt svagt, och detta erkännes äfven ohöljdt i den motivering, hvarmed på samma gång något förslag till vanhäfdslag förklaras icke komma att framläggas. Det torde icke kunna förnekas, heter det, att det måhända mest talande skälet för en vanhäfdslag för Norrland och Dalarne eller de verkningar den speciella arrendelagens

tillämpning kan antagas medföra, betydligt förlorar i styrka, därest arrendelagen erhåller det från de allmänna arrendebestämmelserna mindre afvikande innehåll som nu förordats. I allt fall, tillägger regeringen, kan det ej vara tillrådligt att upptaga en lagstiftning, om hvilken meningarne visat sig vara mycket delade. Skulle det åter visa sig, att arrendelagen äfven i sin modererade form i afsevärd mån medför olägenheter af antydd art eller skulle eljest särskilda bestämmelser till förhindrande af vanhäfd komma att anses af förhållandena påkallade, lärers ett ingripande från lagstiftningens sida icke utblifva.

Man kan inför dylika uttalanden verkligen fråga sig, hvad det tjänar till att tillsätta arbetsamma och dyrbara kommittéer, när vederbörande icke det minsta låtsas om hvarken deras verkliga uppgift eller den utredning de åstadkommit och hufvudmotiven i deras förslag. Norrlandskommitténs undersökning, vitsordad på mångahanda sätt af den allmänna meningen bland befolkningen, ådagalägger med den tydlighet, som öfver hufvud taget kan åstadkommas, att en vanhäfdslag just för närvarande är af förhållandena påkallad. Svårt är att förstå, huru verkligheten skall se ut, för att enligt regeringens mening tiden skall vara inne för ett ingripande. Det måste vara den stora förintelsen, landet affolkadt, skogarne uthuggna och odlingen nedlagd. Men det ligger nog något sant i alla fall under en dylik ståndpunkt. Ty när det gäller att rädda folk och jord från utsugning, uteblir mycket riktigt allt verkligt ingripande från svensk lagstiftning ända till dess, att olyckan är fullbordad, det vill säga, ingenting mer finnes att taga.

Med andra ord: med det ofvannämnda regeringsprogrammet kan man säga, att norrlandsfrågan är afskrifven från vidare allvarlig förhandling tills vidare. Kommitténs förslag om expropriation m. m. har man ännu icke snuddat vid ens med sina tankar.

Emellertid hemställa vi,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande

Lag

angående förekommande af vanhäfd å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne.

För Kopparbergs, Gefleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län förordnas som följer:

1 §.

Finnes å fastighet på landet, tillhörig bolag eller förening för ekonomisk verksamhet, åker och äng af den omfattning, att själfständigt jordbruk därå kan idkas, må jordbruket och de för detsamma nödiga byggnader ej vanvårdas.

Lag samma vare i fråga om fastighet å landet, tillhörig enskild person, som ej å fastigheten har sitt bo och hemvist samt uppenbarligen besitter den hufvudsakligen för att tillgodogöra sig skogsafkastningen.

Vanvård enligt denna lag skall anses föreligga, om jordbruket och byggnaderna äro i sämre tillstånd än det, hvori de uti bondehand varande jordbrukslägenheterna i orten i allmänhet befinna sig. Såsom vanvård skall ock anses, därest å hemman, som uppkommit af nybygge, icke finnas inägor till vidd och godhet motsvarande, hvad i sådant afseende är i skatteomföringsinstrumentet upptaget. Hvad sålunda stadgats, gälle dock ej för det fall, att efter noggrann undersökning befinnes, det jordmånen å en upptagen odling ej äger det odlingsvärde, eller, där är fråga om nybyggarhemman som nyss sagts, detta ej någonstädes innehåller odlingslägenheter till angifven omfattning af den beskaffenhet, att jorden kan med fördel brukas ens af någon, som saknar andra utvägar till försörjning.

2 §.

Uppsikt öfver att fastighet ej så vanvårdas, som i 1 § förmäles, tillkommer särskild af Konungen för hvarje län tillsatt kommission, benämnd jordbrukskommission och bestående af ordförande och två ledamöter, hvilka samtliga utses för en tid af tre år.

Jordbrukskommission har att vid fullgörande af sin uppgift ställa sig till efterrättelse det reglemente, som Kungl. Maj:t, efter kommissionens förslag samt landstingets och hushållningssällskapets förvaltningsutskotts hörande, fastställer.

För att medverka vid utförandet af kommissionens uppgift må inom kommun, som sådant önskar, tillsättas en jordbrukskommitté af minst tre högst fem personer, hvilka utses för en tid af tre år. Valet äger rum i den ordning, som för utseende af gode män vid landtmäteriförrättningar är stadgadt, och skall, där hinder därför icke möter, förrättas vid ordinarie kommunalstämman i december.

3 §.

Där på grund af inkommen anmälan eller eljest kommissionen finner skälig anledning antaga, att jordbruk, i strid mot bestämmelserna i 1 §, är utsatt för vanvård, äger kommissionen att till företagande af syn å fastigheten förordna tre gode män, hvilka utses bland dem, som i orten äro valde till nämndemän eller till ledamöter i ägodelningsrätt eller till gode män vid landtmäteriförrättning. Till syneman må ock, där så finnes lämpligt, väljas landtbruksingenjör, länsagronom eller jordbrukskonsulent.

De sålunda utsedde synemännen skola å stället undersöka förhållandet och däröfver till kommissionen afgifva redogörelse jämte förslag till de åtgärder, som för vanhäfdens afhjälpande må finnas nödiga.

4 §.

Finner kommissionen efter öfvervägande af synemännens utlåtande, att fastighet i strid mot denna lag vanvårdats, söke kommissionen med ägaren träffa skriftlig öfverenskommelse, hvarigenom denne åtager sig att inom viss tid, högst fyra år, vidtaga erforderliga åtgärder till vanhäfdens afhjälpande.

Kan ej sådan öfverenskommelse träffas, äger kommissionen att vid domstol i den ort, där jorden ligger, anhängiggöra och utföra talan mot jordägaren.

5 §.

Har jämlikt 4 § talan blifvit till domstol instämd, äger domstolen föreskrifva de åtgärder, som erfordras för vanhäfdens afhjälpande, samt förelägga ägaren viss skälig tid, dock ej öfver fyra år, inom hvilken samma åtgärder skola vara vidtagna.

6 §.

Eftersätter jordägare hvad han enligt 4 § åtagit sig eller enligt 5 § förklarats skyldig utföra, böte minst två hundra, högst två tusen kronor.

7 §.

Har, efter det åtagande enligt 4 § eller föreläggande enligt 5 § skett, fastigheten genom köp, byte eller gåfva öfvergått till ny ägare, svare likväl den förre ägaren för åtagandets eller föreläggandets fullgörande, där ej med jordbrukskommissionens medgifvande ausvarigheten af nye ägaren öfvertagits.

8 §.

Anser jordbrukskommissionen, att tillämpning af den i 6 § stadgade bötespåföljd bör äga rum, uppdrage åt allmän åklagare att utföra åtalet. Dylikt åtal må af allmän åklagare anhängiggöras jämväl utan dylikt uppdrag. I sammanhang med åtalet skall jämväl framställas yrkande om det nya föreläggande i afseende å vanhäfdens afhjälpande, som med afseende å fastighetens tillstånd vid tillfället må finnas befogadt.

9 §.

Af böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla tre fjärdedelar kronan och en fjärdedel åklagaren. Böter, som nu sagts, må, i händelse af bristande tillgång till deras gäldande, ej till frihetsstraff förvandlas.

10 §.

För syneförrättning njute synemännen ersättning enligt hvad särskildt stadgas.

Har öfverenskommelse enligt 4 § eller föreläggande enligt 5 § ägt rum, vare jordägaren skyldig gälda kostnaden för den i ärendet enligt 3 § förrättade syn.

11 §.

Mål, som enligt denna lag vid domstol anhängiggöres, skall behandlas i den för brottmål stadgade ordning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1908; dock att lagen ej må tillämpas med afseende å fastighet, som genom aftal träffadt före nämnda dag är till annan upplåten med nyttjanderätt på sådana villkor, att brukaren icke i händelse af fastighetens vanvårdande kan från nyttjanderätten skiljas.

Stockholm den 26 januari 1908.

Carl Lindhagen. Ad. Wiklund. G. Kronlund. J. Bromée.

I motionens yrkande instämma:

Alfr. Jonsson. J. Andersson, C. J. Öberg.
Baggböle.

Oswald Emthén. Karl Karlsson, A. A. Eriksson. S. H. Kvarnzelius.
Mo.

P. Hörnstén. E. Sundin. C. G. Sædén. Linus Lundström.

L. J. Carlsson. A. J. Hagström. Halvar Eriksson. Rob. Karlsson.

Fr. Berglund. Joh. Er. Nordin. Joh. Johansson S. J. Enander.
i Kälkebo.

Karl M. Lindh. M. Sundström. Johan Ericsson. Ol. Olsson
i See.

J. Hellgren. Joh. Nydal. Bernh. Eriksson. Joh. Ström.
